

Када Борис Тадић, говорећи на Скупштини Демократске странке, 18. децембра 2010, ни једном речју није поменуо Косово [\[1\]](#), то у Србији више нико није приметио. То нису приметили ни трибални националисти, окупљени по својим батинашко-аутистичким сајтовима – јер, за њих је Тадић „одувек био усташа“. То није приметио ни другосрбијански башибозук, концентрисан по једнако неинтелигентним и агресивним интернет-порталима – јер, за њих се Тадић и даље „удварао националистима“ (пошто није признавао „Косово“). То није приметио ни медијски мејнстрим, са својим новинама и ТВ каналима – јер су њему далеко занимљивије теме били Тадићева тетива или Јеремићев изборни несупех. Коначно, то није приметила ни званична, парламентарна опозиција - јер се она или надмеће с Тадићем у европејству, или се емоционално празни на поменути трибалистичким сајтовима (наравно, под псеудонимом), или просто увређено ћути...

Али, оваква неосетљивост српске јавности за симболички важна питања није последица само ограничене интелигенције, зле намере, незаинтересованости или просто похлепе многих од овдашњих „ствараоца јавног мњења“. То одсуство реакције је заправо најбољи показатељ да је *косовска политика* мртва. Она је издахнула 9. септембра 2010. године – мада тог мртваца у кући још нико не жели да примети. Јер, власт тврди да је мртвац жив, пошто „Србија и даље следи политику `и Косово, и ЕУ`“. Трибалисти пак тврде да мртвац никад није ни био жив, јер „Тадић никад није бранио Косово“ (а „све то с Јеремићем је била само представа за народ“). Но мртвац је ту, његова трупина већ заудара и ускоро ћемо га, хтели или не хтели, морати признати за мртваца и изнети из куће.

О историји те косовске политике, њеном настанку, развоју и слому, биће речи у овом тексту. Видеће се да ако је у Србији, у деценији која се управо завршава, и било некакве самосталне, аутентичне политике, политике коју није одређивала Империја, онда је то била баш косовска политика. И видеће се да ако ће по нечему ова, 2010. година бити запамћена, онда ће то бити баш по 9. септембру, дану када је та последња српска аутентичност у европској и глобалној политици доживела неславан крај.

Ђинђићева „косметска иницијатива“

Треба кренути од Ђинђића и његове, како ју је сам звао, „косметске иницијативе“ [2]. Ђинђић је, својевремено, био мета многих критика, па и са национално-демократске стране (и сам сам давао пуни допринос томе

[3]

). Али, када данас читамо шта је све Ђинђић говорио, и када се сетимо како се држао према Империји, можемо само да му скинемо капу.

Јер, који би се данашњи српски политичар усудио да каже да је „то да ви сада странце укључујете као део унутрашње политике (Србије – А. С), то је болесно. Ми ту болест још имамо у Београду. Имамо амбасадоре неких земља који се понашају као да су шефови странака у Србији, као да су изабрани на изборима. Они позивају министре, позивају мој кабинет, и чуде се што нећу да их примим. Ја кажем, замислите да мој амбасадор у вашој земљи позове вашег премијера па га пита да са њим руча. Овај би мислио да је то нека шала, да је скривена камера“ [4]. Такође, за ког српског премијера, или председника, данашњи амерички амбасадор може да запише оно што је Монтгомери у својим мемоарима написао (са неодобравањем) за Ђинђића: „Многе збначајне одлуке донео је а да се није претходно консултовао са мном, нити ме обавестио“

[5]

. Који би се политичар у Србији данас усудио да употреби Ђинђићеве речи – које је он изговорио само у једном интервјуу – као што су „страшно бомбардовање 1999“, „мађехински третман“ (Србије од стране Запада), „малтретирање“ (такође Србије од стране Запада), „магарећа клупа“ (у којој нас држе Брисел и Вашингтон), итд.

[6]

Који би српски политичар данас за неку одлуку Европске комисије смео да каже да је „скандал“ и „јефтине трик“

[7]

? Од Ђинђићевог убиства је прошло само шест, седам година, а данашњи носиоци власти у Србији могу само да сањају овакву Ђинђићеву независност, па и, ако хоћете, храброст.

Ђинђић је, својевремено, био мета многих критика, па и са национално-демократске стране (и сам сам давао пуни допринос томе). Али, када данас читамо шта је све Ђинђић говорио, и када се сетимо како се држао према Империји, можемо само да му скинемо капу. Јер, који би се данашњи српски политичар усудио да каже да је „то да ви сада странце укључујете као део унутрашње политике (Србије – А. С), то је болесно. Ми ту болест још имамо у Београду. Имамо амбасадоре неких земља који се понашају као да су шефови странака у Србији, као да су изабрани на изборима.

У том светлу треба посматрати и Ћинђићеву „косметску иницијативу“. Ћинђић је, наиме, на самом почетку 2003. године, како сам каже, „одлучио да проговори“ [\[8\]](#), „да отвори карте“ [\[9\]](#), и да

јавно упозори да, као део „прећутног плана“

[\[10\]](#)

„на Косову и Метохији настаје независна држава“

[\[11\]](#)

. „Желе да направе потпуно два независна правна и политичка система и да их онда ми хармонизујемо. Ако не можемо, рећи ће, ево вам пет година па се договарајте, али сте за то време изван европских интеграција“, упозоравао је он

[\[12\]](#)

. „Најгоре је да Косово буде фактички независно, а да нам га онда као млински камен, као такво независно албанско Косово, прикаче за ногу и кажу: ви сте одговорни за њега и док не хармонизујете односе ви не можете да идете даље“

[\[13\]](#)

. Због тога, Ћинђић, у име Србије, захтева да одмах „почне да се расправља о финалном статусу Косова“

[\[14\]](#)

. У том смислу, он упућује писма у Вашингтон, Лондон, Берлин, Брисел..., тражећи да одмах отпочну преговори. Чак је јавно запретио да ће, ако се настави са „двосмисленим потезима“

[\[15\]](#)

, Србија предложити „нови Дејтон“, на коме би „границе у овом региону морале да буду изнова одређене“

[\[16\]](#)

Вашингтон је Ћинђићеву „косметску иницијативу“ оштро одбио, саопштењем у коме се изражава „забринутост развојем догађаја у Србији, Црној Гори и на Косову“, и у коме се каже да би „сваки покушај да се темпо промена исфорсира могао довести до нестабилности“ [\[17\]](#). *Тајмс* је, 22. фебруара 2003, написао да је Ћинђићева иницијатива „узнемирила западне дипломате“ [\[18\]](#), а Ћинђић је сам рекао да су „неки од њих, ово за шта се залажем, схватили као гурање прста у око“

[\[19\]](#)

. „Реакције које су до мене дошле биле су заиста прилично нервозне“, каже на другом месту Ћинђић

[\[20\]](#)

, а на трећем да је његов „врло конструктиван приступ“ изазвао „нервозне реакције“ у Вашингтону, а да „и у Бриселу није био добро примљен“

[\[21\]](#)

. „Имам утисак да сам некога ухватио услед неких `радњи`, говорио је он

[\[22\]](#)

и вајкао се да га политика Вашингтона према Београду подсећа на титоистичку паролу „Слаба Србија – јака Југославија“

[\[23\]](#)

Данас многи овдашњи „заверолози“ мисле да је Ћинђић убијен баш због своје „косметске иницијативе“ и због сукоба са Вашингтоном и Бриселом. То је свакако претерано и слабо поткрепљено мишљење. Ипак, можда би се могло рећи да је Империја, на неки начин, просто дигла руке од њега и повукла уобичајену обавештајно-безбедносну заштитну подршку коју даје политичрима из савезничких земаља. Тиме је Ћинђић једноставно препуштен мецима подземља. (Тешко је, наиме, веровати да се убиство српског премијера могло догодити а да велике обавештајне агенције из САД и ЕУ, које имају тако разгранату мрежу у Београду, нису бар нешто сазнале о завери која је против Ћинђића скована. То убиство се није могло догодити макар без пилатског прања руку неких од најважнијих страних обавештајних структура). Било како било, Ћинђићева „косметска иницијатива“ угушена је у самом почетку [\[24\]](#). Требало је да прође још годину дана, па да Србија поново почне да ствара државну „косовску политику“

Коштуничино уобличене „косовске политике“

Коштуница је нагласак у политици свог првог кабинета (март 2004. – мај 2007) вратио управо на ону тачку у којој се налазио Ћинђић непосредно пре но што је убијен – на питање Косова. То питање се и иначе више није могло игнорисати након нереда на Космету од 17. и 18. марта 2004. [\[25\]](#) Коштуничин лични и историјски значај јесте да је управо он, наредних месеци, формулисао *косовску политику*, која је, практично, била на снази све до 9. септембра 2010.

Треба се сетити да је у марту 2004. питање Косова за велики део јавности у Србији било „мртво“ питање. И интелигенција (тј. креатори јавног мњења), и шира јавност, били су преокупирани реформом политичког и економског система, као и унутрашњим сукобима око концепције даљих промена (легалисти против радикалних реформиста). Косово је било, у тематском смислу, готово заборављено. Њега је још помињао покоји припадник „старорежимских снага“, док је матица јавности и политике била готово потпуно ван „косовског дискурса“. У једном истраживању јавног мњења Србије, из јуна 2003. године, утврђено је да се са исказом „Косово и Метохија су изгубљени за Србију“ слаже чак 55 посто испитаника, 23 посто нема став, док свега 22 посто не мисли тако [\[26\]](#). Коштуница је то променио. Он је тему Косова вратио у центар политичког живота. Одлучио је да се

супротстави Вашингтону и његовој намери да до краја 2006. године. од руководства Србије изнуди макар прећутно слагање са независношћу албанизованог Косова.

Коштуница је заслужан што је, као правник, управо он одабрао легалистичку борбу против сецесије. Али, започевши отпор на чисто правном терену, Коштуница је пробудио и свест јавности о значају косовског питања. Косово је поново постало тема дебате политичке и културне јавности. Ојачала је свест о његовом значају за национални идентитет, унутрашњи и међународни правни поредак, као и за осећај правде и прихваћености Србије у породици европских и демократских нација.

Наиме, још је Ђинђић тврдио да, у Вашингтону и Бриселу, „постоји неки прећутни план да се 2004. или 2005. године заокружи независност Косова“ [27]. Такав план се могао назрети и одмах по формалном отпочињању преговора Београда и Приштине, уз посредништво Вашингтона и Брисела, новембра 2005. Као што сведочи Слободан Самарџић, један од учесника у тим преговорима, од самог почетка преговора „највећи број утицајних западних земаља (...) чврсто је држао да покрајина треба да добије статус независне државе“ [28].

Од Србије се практично очекивало само да се са тим сложи. Монтгомери, са своје стране, тврди да је одлука да је једино решење за Косово његова независност, и то у постојећим границама, у Вашингтону донета још 1999. године [29].

. Коштуница је томе пружио активан отпор, и тако пореметио ове планове. Или их је макар одложио за пар година.

Коштуница је заслужан што је, као правник, управо он одабрао легалистичку борбу против сецесије [30]. Али, започевши отпор на чисто правном терену, Коштуница је пробудио и свест јавности о значају косовског питања. Косово је поново постало тема дебате политичке и културне јавности. Ојачала је свест о његовом значају за национални идентитет, унутрашњи и међународни правни поредак, као и за осећај правде и прихваћености Србије у породици европских и демократских нација. Без Коштуничиног фокусирања на косовски проблем и без његовог отпора Вашингтону по том питању, или би Косово, под спонзорством својих страних заштитника, много пре прогласило сецесију, или би Србија ту сецесију много лакше прихватила [31]. Коштуница је, на неки начин, заслужан да је Косово све до 9. септембра 2010. било отворено политичко питање за Србију, САД и ЕУ. Стога љутња евроатлантских снага у Србији на Коштуницу због те чињенице није без икаквог основа.

Но Коштуница своју косовску политику није одвајао од политике прикључења ЕУ. Он је, све до 2008, активно водио Србију у ЕУ. Под његовом првом владом Скупштина Србије је, 13. октобра 2004, усвојила Резолуцију о придруживању Европској унији (у којој је стајало да Србија „одлучно подржава став да се сва лица осумњичена за злочине почињене током оружаних сукоба од 1991. до 2000. године на територији бивше СФРЈ приведу правди, у складу са позитивно-правним прописима и међународним обавезама“). Коштуница је добио и позитивну оцену Студије изводљивости (25. априла 2005), од стране Савета министара Европске уније). Заправо, иако он то није тако формулисао, Коштуница политика 2004-2008. и јесте била „и Косово, и ЕУ“.

Када је 17. фебруара 2008, под патронатом Вашингтона и Брисела, проглашена сецесија албанизованог Косова, Коштуница је закључио да он више не може да води политику „и Косово, и ЕУ“. Он је, у пролеће 2008, баш по том питању оборио свој други кабинет. Наиме, изазвани изјавама неких западних званичника – да Србија не може у ЕУ док се не помири са сецесијом Косова (рецимо, државни секретар МСП Немачке, Гернот Ерлер

[\[32\]](#)

), радикали су, почетом марта 2008, поднели скупштини Србије резолуцију у којој се каже да ће Београд преговарати о пријему у чланство ЕУ само уколико ова јасно и недвосмислено потврди целовитост државне територије Републике Србије. Коштуница је желео да ту резолуцију влада подржи. Али, на седници владе, он је надгласан од стране својих коалиционих партнера - ДС и Г17.

Ово је била преломна тачка у Коштуничиној каријери, али и у српској политици, за дужи низ година. Коштуница је, наиме, тог 10. марта 2008. могао да избаци ДС и Г17 из владе, направи мањинску владу и уз скупштинску подршку СРС и СПС влада још неко време. Могао је да направи и већинску владу, и да нови кабинет, можда, одржи у седлу све до краја скупштинског сазива, 2011. године. Али, он је знао да би влада створена свега месец или два након проглашења „независности“ Косова, и то од странака које нису (још биле) у клијентелистичком односу са Империјом, од стране Вашингтона, па и Брисела, била доживљена као непријатељска влада. Он је знао да би се таква влада могла економски и политички одржати само ако би се преоријентисала на неког другог спољнополитичког партнера – рецимо, на Москву. Он је знао да би читава операција била ванредно ризична, не само за крхки грађански мир у Србији, већ и за њега лично. Зато је више волео да се обезбеди додатним легитимитетом преко избора, него да без јасно исказане народне подршке уђе у тако опасан сукоб.

Али, чак и у својој блажој варијанти, сукоб са САД га је, у коначном скору, ипак лишио не само власти, већ и политичке моћи. Коштуница је, *пруживши отпор спонзорисаној независности Косова, успео да донекле заустави моћну дипломатску машинерију Вашингтона. Гледајући само на основу признања косовске независности, можемо рећи*

да је уз највећу и најбогатију земљу света тада било стало свега 40 земаља, а уз малу Србију чак 150. Симболички чин тог Коштуничног политичког ревизионизма из 2008, у односу на некадашње његове покровитеље (2000), а онда и заштинике (2003), симболички чин тог његовог покушаја да се извуче из дотадашњег, благо клијентистичког положаја према Вашингтону, било је његово толерисање паљења америчке амбасаде у Београду, 21. фебруара 2008.

То му Вашингтон никада није могао да опрости. Против Коштунице је поведена одлучна медијско-политичка акција. Он је у медијима, који су финансијски или власнички зависили од Вашингтона, Брисела или њима блиских транснационалних структура, био толико нападан, исмејаван и омаловажаван, да се на крају ретко ко усуђивао да каже било шта позитивно за ма који део његове политике. Од великог демократе, преводиоца «Федералистичких списа», тумача Токвила, победника над Милошевићем, Коштуница је постао, за већи део јавности, само себични, мали политичар из Белановице, обични властољубац за кога нико не сме да каже лепу реч. Тако сатанизован, Коштуница је до 2010. пао испод 10 посто гласова. И његов утицај на српску политику истопио се до маргиналности.

Ипак, Коштуница остаје историјска личност, не само зато што је победио Милошевића, већ и зато што је, баш по питању Косова, пружио тих, али упоран отпор [\[33\]](#) Империји. Да је био храбрији и предузетнији – да је, после 17. фебруара 2008, боље искористио пробуђену народну енергију, да се осмелио да направи владу са радикалима (и социјалистима), да је ризиковао сукоб са Вашингтоном и Бриселом (и овдашњом другосрбијанском „квинта колумном“) – његов историјски значај би био још већи. Али, његов мирољубив и повучен карактер био је његова судбина. Можемо само да замислимо шта би један страсан и хазардерски политичар – какав је био Ђинђић, урадио да је био на његовом месту.

Коштуница за три месеца пуни 67 година. И премда његова енергија за борбу са Империјом свакако неће бити већа, он ипак, међу српским политичарима, и даље остаје најупорнији и најистакнутији противник Империје. То је, у историјској перспективи, похвално за Коштуницу. Али, је жалосно и за ову генерацију овдашњих политичара, и за ову генерацију Срба.

Тадићев наставак „косовске политике“ и заокрет 9. септембра

У основи, Тадићев однос према питању Косова се, све до фебруара 2008, само у извесним нагласцима разликовао од Коштуничиног. И Тадић је одлучно одбијао да призна сецесију Косова. Само што је он, до тада, тврдио да је најбољи пут борбе за Косово управо то да Србија уђе у ЕУ. „Сигуран начин да изгубимо Косово је да никад не уђемо у ЕУ“, говорио је он уочи избора 2007. [34] „Ако не уђемо у ЕУ ми ћемо драматично смањити шансе да сачувамо Косово као део Србије»

[35]

. И пред наредне изборе Тадић је задржао исту реторику. Објашњавајући мештанима Конарева, 1. маја 2008, важност потписивања Споразума о стабилизацији и придруживању ЕУ, Тадић је рекао да је Србија, „стварањем уговорног односа са ЕУ, себи отворила простор да врши сталан притисак на европске државе које су признале независност Косова, али и да пружи ефикасну подршку оним чланицама које то нису учиниле. (...) ЕУ свакако није место где ће се од Србије захтевати да се одрекне дела своје територије. (...) Не можемо да се боримо за успех у УН ако смо изван УН, не можемо да убеђујемо европске државе да не признају Косово ако смо изван ЕУ“, изјавио је тада Тадић.

[36]

Тако је Тадићева тадашња, јавно изношена, политичка стратегија била да Србија треба да уђе што дубље у ЕУ, како би, са једне стране, могла да користи ЕУ фондове, а, са друге стране, да се изнутра бори за Косово. Као одговарајући преседан је обично навођен пример Кипра, који се управо као члан ЕУ борио за повратак Републике Северни Кипар под државни суверенитет. Главни проблем ове Тадићеве стратегије била је, наравно, њена недовољна реалистичност. Имајући у виду став већине најутицајнијих земаља ЕУ према сецесији Косова, већ онда се могло приметити да је „идеја како Србија најбоље може да врати Косово само ако се прикључи ЕУ истоветна идеји да Чехословачка најбоље може да врати Судете само ако се прикључи Трећем Рајху“ [37]. Поређење са Кипром је заиста било доста наивно. Ниједна земља ЕУ није била признала Северни Кипар. Зато и није било проблема да Кипар постане члан ЕУ. У српском случају, међутим, најважније земље ЕУ већ су биле признале сецесију Косова. Зато је било наивно очекивати да се од Србије неће тражити «регулисање односа са суседима».

После избора 2008. – и поред исхода гласања који је дао већину дотадашњим суверенистима (СРС, ДСС и СПС) – Тадић је ипак успео да направи владу и не само обори Коштуницу с власти, већ и преузме готово потпуну контролу над српском политиком. Он је 2008. годину завршио са више моћи него што ју је вероватно ико имао у Србији у последњих 20 година [38]. Но, међународна реалност је, очигледно, била другачија од оне каквом ју је Тадић представљао. Зато се, након маја 2008, из Тадићеве реторике изгубило то да ће улазак у ЕУ помоћи Србији да сачува Косово. Сада је он причао исто што и Коштуница пред изборе 2008. – да Србија, због учлањења у ЕУ, неће никад признати сецесију Косова [39].

Али Тадић није остајао само на реторици. Он је, све до августа 2010, заиста покушавао да води политику „и ЕУ, и Косово“ – баш онакву какву је Коштуница водио од 2004. до 2008. године. У том смислу се може рећи да је Тадић, све до септембра 2010, био верни настављач Коштуничине косовске политике 2004-2008. Међутим, као што ћемо одмах видети, он је на том, „Коштуницином путу“, на крају дошао у сукоб са Вашингтоном и Бриселом. И он је, као Коштуница, имао да одлучи да ли ће тај сукоб ескалирати, да ли ће од Вашингтона и Брисела направити (полу)непријатеље, да ли ће се морати спољнополитички преоријентисати, да ли ће морати напустити идеју ЕУ и своју власт можда угрозити – или ће устукнути и повући се с црте. Оно што је за Коштуницу био 10. март 2008, то је за Тадића био 9. септембар 2010. – преломан тренутак не само за његову политичку каријеру, већ и за даљи правац српске политике.

И Тадићева носећа идеја, наиме, била је – као код Коштунице – да се за Косово бори правним средствима. Његова идеја је била да Србија о сецесији Косова затражи званично мишљење Међународног суда правде (МСП). Тадић је очекивао да ће тај суд да потврди право Србије на Косово и нелегалност сецесије ове српске покрајине. САД су одмах схватиле опасност ове идеје и одлучно су јој се супротставиле. Србија је против себе имала дипломатију најмоћније земље, којој је активно помагала британска дипломатија [40]. У Србији, у евроатлантском делу медија, појавило се доста скептика који су израчунавали колико нам све земаља није наклоњено, сумњајући да ћемо скупити већину. Међутим, Тадићев шеф дипломатије, Вук Јеремић, растрчао се по свету, како би лобирао земљу по земљу. Тако је успео да обезбеди довољно гласова за подршку Србији у Генералној скупштини УН.

Да подсетим, на гласању, 8. октобра 2008, уз српски предлог је стало 77 земаља, против је било шест (међу њима и САД), уз 74 уздржане земље. Од 27 чланица ЕУ, 22 су биле уздржане (међу њима и Британија и Француска) док су српски предлог подржали Шпанија, Грчка, Кипар, Румунија и Словачка. „Данашњи догађај Београд сигурно сматра једним од својих највећих дипломатских успеха новијег времена“, писала је београдска „Политика“ [41].

Колико је у питању била озбиљна победа Тадићеве дипломатије видело се по реакцији САД. Оне су већ други дан након доношења резолуције у УН "охрабриле" Црну Гору и Македонију да признају сецесију Косова. То је била директна дипломатска пацка Србији због супротстављања вољи Вашингтона. Такође, одмах је, у српским медијима блиским Вашингтону и Бриселу, отпочео лични напад на Јеремића и на Тадића [42]. Јеремић је постао "националиста" и "конфликтни дипломата", а новине су преко ноћи почеле да отварају теме попут „да ли је Тадић склон да излази изван уставних овлашћења“

[43]

У том смислу се може рећи да је Тадић, све до септембра 2010, био верни настављач Коштуничине косовске политике 2004-2008. Међутим, као што ћемо одмах видети, он је на том, „Коштуницином путу“, на крају дошао у сукоб са Вашингтоном и Бриселом.

Са таквом косовском политиком Србија је ушла и у 2010. годину. Ова година је била одлучујућа, јер се у њој очекивало доношење пресуде МСП поводом Косова. Питање које је Генерална скупштина УН, на предлог Србије, поставила Међународном суду правде гласило је „Да ли је у складу с међународним правом одлука привремених институција Косова о једностраном проглашењу независности Косова“? Тако формулисано питање, међутим, испоставило се као не баш најсрећније за Србију. МСП је, наиме, 22. јула 2010, донео одлуку да „Декларација о независности Косова није у супротности са међународним правом“ [44]. Суд је стао на становиште да косовска „Декларација независности“ од 17. фебруара 2008, „не нарушава опште међународно право“ и „не повређује Резолуцију Савета безбедности 1244 (1999) и Уставни оквир који је прописао специјални представник Генералног секретара УН“. Ово становиште је образложено правим правничким вратоломом

[45]

. Наиме, Суд је изричито признао да су Резолуцијом Савета безбедности 1244 потврђена „начела суверености и територијалног интегритета СР Југославије“, односно Србије (sec. 95), и да по и УНМИК-овом Уставном оквиру „вршење дужности привремених институција... неће задирати у власт ДЗ Србије и Црне Горе нити је смањивати“. Међутим, Суд је закључио да доносиоци Декларације о независности Косова од 17. фебруара 2008. године нису били посланици Скупштине Косова као привремене институције Косова, него некакви апстрактни представници политичког народа који има право на самоопредељење.

„Они који су усвојили Декларацију о независности“, каже се у пресуди, „нису намеравали да она делује унутар правног поретка створеног за привремену фазу нити је она кадра да то учини. Насупрот томе, Суд сматра да творци ове декларације нису деловали нити намеравали да делују у својству институције створене од стране тог поретка и овлашћене да делује унутар њега, него су радије објавили да прихватају меру чији би се значај и дејства налазили изван тог поретка“ (sec. 105). Тако је МСП, уместо да одговори на питање о *правној* заснованости целокупног процеса сецесије Косова од Србије, одговорио на питање легитимитета *једне конкретне одлуке*, и то тако што је *пром*
енио својство

доносиоца те одлуке, од чланова једне институције (од посланика скупштине Косова), у ванправну политичку категорију (у представнике апстрактног „косовског народа“).

[\[46\]](#)

Ово је био озбиљан пораз Србије, баш на правном терену, који је изабрао Коштуница за пружање отпора Империји, и на коме је изгледало да Србија не може да изгуби. Тадић и Јеремић се, међутим, нису одмах предали. Они су закључили да неочекивано негативно Мишљење МСП може да се неутралише тако што ће га Генерална скупштина УН примити к знању једном резолуцијом којом ће занемарити све рђаве стране Мишљења, а нагласити добре. Зато је Вук Јеремић, већ 28. јула 2010, послао у УН српски предлог резолуције. Према том тексту, Генерална скупштина УН је, још једном афирмишући Резолуцију СБ 1244, требало да констатује да „једнострана сецесија не може бити прихватљив начин за решавање територијалних питања“, као и да треба „укључити у привремени дневни ред 66. заседања тачку под називом: 'Даље активности после доношења саветодавног мишљења Међународног суда правде' [\[47\]](#) . Ово друго је било важно зато што се тиме питање Косова признаје као „репетитивна тачка“ дневног реда наредних заседања Генералне скупштине. Тиме би се сецесија Косова легитимисала као отворени и трајни дипломатски проблем, о коме се и надаље у УН мора разговарати.

Међутим, Тадићев шеф дипломатије, Вук Јеремић, растрчао се по свету, како би лобирао земљу по земљу. Тако је успео да обезбеди довољно гласова за подршку Србији у Генералној скупштини УН. Да подсетим, на гласању, 8. октобра 2008, уз српски предлог је стало 77 земаља, против је било шест (међу њима и САД), уз 74 уздржане земље. Од 27 чланица ЕУ, 22 су биле уздржане (међу њима и Британија и Француска) док су српски предлог подржали Шпанија, Грчка, Кипар, Румунија и Словачка.

Овим предлогом резолуције САД и њени најближи федерати из ЕУ (пре свих Британија, али и Немачка, Француска и друге земље ЕУ које су признале сецесију албанизованог Космета) стављени си у доста незгодан положај. Наиме, на дневном реду 64. заседања Генералне скупштине УН налазио се и нацрт резолуције коју је поднео амерички средњеазијски клијент Азербејџан, а који се односио на отргнуту и осамостаљену азербејџанску покрајину Нагорно-Карабах [\[48\]](#) . Азербејџанска резолуција је садржавала исте елементе као и српски нацрт: позивање на резолуције Савета безбедности које јамче територијалну целовитост Азербејџана

[\[49\]](#)

, као и прихватање дипломатске репетитивности овог питања

[\[50\]](#)

. Тако су САД и његови савезници дошли у прилику да, 9. септембра 2010. у УН, морају да гласају

различно

о две истоветне резолуције и два иста случаја – о сецесији дела Србије и о сецесији дела Азербејџана. Али, пошто је сецесију од пријатељског Азербејџана требало осудити, истоветна српска резолуција се није могла тек тако одбацити.

Зато су Вашингтон и Брисел снажно притиснули Тадића да измени предлог резолуције. Најпре је у Београд, 26. августа, долетео Гвидо Вестервеле, министар иностраних послова Немачке. Он је јавно упозорио Србију да својом резолуцијом „угрожава свој пут ка ЕУ“ [51]. "Онај ко је за конфронтацију, ко отвара статусна питања иако су међународне судске инстанце управо оцениле да то није нужно, примерено, нити правно оправдано, тај има да уради још доста домаћих задатака и то ћу јасно рећи мојим саговорницима", рекао је немачки шеф дипломатије пред сусрет са Тадићем (исто). Тадић је након састанка са Вестервелеом најавио спремност Србије да, у договору са пријатељима из ЕУ, ради на компромису. Али, онда је, 31. августа, у Београд долетео министар иностраних послова Британије, Вилијам Хејг. Он је арогантно новинарима саопштио да је „најлакши начин да Србија направи компромис са ЕУ да повуче своју резолуцију о Косову“ [52].

Коначно „ломљење“ Тадића обавила је Кетрин Ештон, шефица ЕУ дипломатије, 7. септембра, два дана пред заседање Генералне скупштине УН. После двочасовног разговора „иза затворених врата“ и „пријатељске вечере“ [53], Тадић је донео одлуку да повуче резолуцију. Уместо старог текста састављен је нови. У том новом тексту није било ни афирмације Резолуције СБ 1244, ни осуде једностране сецесије, ни прихватања дипломатске репетитивности. Једино што је у њему стајало, уз примање к знању одлуке МСП, била је реченица да Генерална скупштина УН „поздравља спремност Европске Уније да олакша процес дијалога између страна“ [54].

. Којих страна, каквих страна, и о каквом „процесу дијалога“ је реч, то се из овог необичног текста резолуције није могло разазнати.

Значај 9. септембра

То је био преломни моменат у српској политици. Тадић је, наиме, променом резолуције 9. септембра, симболички урадио две ствари. Он је ставио тачку на правну борбу за територијални интегритет Србије, односно за непризнавање сецесије Косова. Србији је, након тога, остало само да настави да понавља како она сама „никада неће признати независност Косова“. Али, Србија је, 9. септембра, одустала од *борбе* да се постојећа признања делегитимишу, а нова учине унапред нелегитимним. То је био крај активне

„косовске политике“ Србије. Од 9. септембра Србија, по питању Косова, више нема *ПОЛИТИКУ*

– да чини то-и-то, у циљу том-и-том. Она сада има само *СТАВ*

– да неће признати то-и-то, и да неће урадити ово-или-оно... То је заиста спуштање са политичког коња, на политичког магарца.

Друга симболички важна последица 9. септембра била је одустајање од лозинке „и ЕУ, и Косово“. Видели смо да је Тадић, претходне две године, непрестано понављао да Србија због ЕУ неће одустати од Косова. Из депеша америчких амбасада, објављених на Викиликсу, доцније је српска јавност сазнала да је ЕУ дипломатија Тадићу још у фебруару 2010. јасно ставила до знања да нема уласка Србије у ЕУ без формалног или неформалног признања Косова, односно без помирења Србије са албанском сецесијом [[55](#)]

. Али, Тадићу је, током процеса дипломатског „убеђивања“ уочи 9. септембра, јавно, пред целом Србијом, речено да мора да бира између ЕУ и Косова.

То је био преломни моменат у српској политици. Тадић је, наиме, променом резолуције 9. септембра, симболички урадио две ствари. Он је ставио тачку на правну борбу за територијални интегритет Србије, односно за непризнавање сецесије Косова. Србији је, након тога, остало само да настави да понавља како она сама „никада неће признати независност Косова“.

Званичници ЕУ дипломатије се око тога нису шалили. Наиме, да је Србија задржала стари текст резолуције, он би у УН највероватније био усвојен. Тиме би била анулирана пресуда МСП, а Србија би, и поред пораза пред МСП, из овог дипломатског рата ипак изашла као победник. Да једна мала, сиромашна и зависна земља макар дипломатски победи најмоћније и најбогатије – то је ипак вређало сујету великих. Штавише, то је потврђивало на Западу уобичајену „перцепцију... (да) Србија није довољно пацификована, изнутра дисциплинована, већ и даље пружа отпор спољној наддетерминацији“ [[56](#)]. Реч је о „структуралној потреби да се она (Србија – А. С) као `реметилачки` регионални фактор до краја пацификује“, како би „њена судбина деловала дисциплинујући и на друге“ [[57](#)]. Зато је Тадићу, очигледно, јасно речено да више нема шале. Ако не одступи, улазак Србије у ЕУ биће блокиран, а *он ће* бити проглашен главним кривцем. Вашингтон и Брисел су контролисали довољно медија у Србији да се ова претња могла обистинити.

Но, ЕУ је била кључна ставка Тадићевог политичког програма. Улазак Србије у ЕУ је била главна тачка којом је Тадић добио изборе 2008. То је била и главна тачка којом се Тадић надао да ће добити и наредне изборе. Тадић је, уочи 9. септембра, стварно имао да одлучи – или наставља са „ЕУ нарацијом“, или наставља са „косовском причом“. И једно и друго више није могао да приповеда. Тако је Тадић изабрао ЕУ. Зато он, 18. децембра 2010, на Скупштини Демократске странке није ни поменуо Косово. После 9. септембра више не постоји косовска политика и косовска прича. Постоји само Брисел и ЕУ нарација.

Може се рећи да је 9. септембар – дан када је Тадић уместо старе резолуције предложио нову – био можда и кључни датум у Тадићевој владавини (2008-). Како су оценили многи познаваоци дипломатије, то је био „историјски заокрет“ (ову синтагму су употребили водећи спољнополитички колумнисти како *Данаса* [\[58\]](#), тако и *Политике* [\[59\]](#)).

Тадић је, као и сваки од његових претходника – од Милошевића, до Коштунице, настојао да прави равнотежу између попуштања САД и ЕУ, и борбе за национални интерес. Сада је Тадић, у овој важној ствари, тачку тог попуштања померио дубље у поље државног суверенитета Србије. Србија је, начином на који је промењена резолуција – тј. мање-више отвореним диктатом из Брисела (и Вашингтона), симболички сведена на земљу без права на самосталнију дипломатију. И друге земље ЕУ биле су спремне да неке дипломатске функције пренесу на Брисел. Али не и питања која се тичу њихове територијалне целовитости. Србија је, 9. септембра, симболички и пред сопственом јавношћу, остала без дипломатске самосталности. То је био тежак ударац за Тадића и његов имиџ политичара који не одустаје од Европе, али и од одбране националног интереса.

Тадић је, наравно, прихватајући диктат из Брисела, успео да избегне да се одмах суочи са индикованом политичком кризом – с напуштањем владајуће коалиције неког од партнера (рецимо, Г17), с расписивањем нових избора и са стварањем владе од, за Брисел и Вашингтон, „кооперативнијих“ политичких странака. Али, са друге стране, Тадић је великим делом изгубио и легитимацијски ослонац за своју главну идеолошку и политичку поруку – да се може истовремено бити добар „европљанин“, и добар „патриота“. После 9. септембра (као и после још два спорна датума која су у овој, 2010. години, уследила: 10. октобар [\[60\]](#) и 9. децембар [\[61\]](#)) – за велики део обичних људи у Србији, Тадић више тешко да је могао бити „патриота“ [\[62\]](#).

А како је даљи пут Србије у ЕУ – због економске кризе и засићења политиком проширења у земљама ЕУ – објективно неизвесан, Тадић је данас у ризику да је и

„европски“ део његове политичке приче све теже остварив и прихватљив. Он је 2008. годину, као што смо већ рекли, завршио са више моћи него што ју је ико имао у Србији у последњих 20 година. Али, 2010. годину он завршава као управљач чија је политичка аура озбиљно оркврњена. Он се све мање у јавности доживљава као лидер и представник овдашњег народа, а све више као заступник страних интереса. Његов политички легитимитет је, у 2010. години, кренуо да се урушава. А 9. септембар може бити један од пресудних датума тог урушавања.

Стиснут са свих страна, Тадић је, дакле, у 2010. години, коначно „легао“ на „евроатлатске шине“ и кренуо да се њима помирено котрља. Од целокупне српске косовске политике, од свих пробуђених нада 2004-2008, на крају је, на прелазу 2010. у 2011, остао само пуки став „нећемо признати“. Тај слом косовске политике јасно се осетио и у народу – премда је било мало оних који су у јавности тај слом освешћивали. Трибалисти су, наиме, тврдили да се ништа није догодило, јер је Тадић одувек био издајица. А другосрбијанци су, пак, са своје стране тврдили да се, такође, ништа није догодило, јер Тадић још увек није признао „државу Косово“.

Али, да се нешто озбиљно догодило, и да је народ то осетио, видело се и по малодушности која је, након 9. септембра, код већине грађана наступила, баш по питању Косова. На упит *Стратешког маркетинга* „Шта је *реално* решење за Косово?“, у јуну 2005, чак 30 посто испитаника је одговарало да очекује да ће то бити враћање ове покрајине у састав Србије, а чак 24 посто је очекивало поделу територије Косова. Независност је предвиђало само 28 посто испитаника

[\[63\]](#)

. Међутим, истраживање Срећка Михаиловића, спроведено у септембру 2010. године, показало је да сада само 11 посто испитаника очекује да ће Косово бити враћено у састав Србије, а само 10 посто њих предвиђа поделу територије Косова. Чак 38 посто испитаника сматрало да ће се Србија ипак морати помирити са независношћу Косова и сама га признати, а 31 посто не зна да каже шта би се могло десити

[\[64\]](#)

Тадић је, као и сваки од његових претходника – од Милошевића, до Коштунице, настојао да прави равнотежу између попуштања САД и ЕУ, и борбе за национални интерес. Сада је Тадић, у овој важној ствари, тачку тог попуштања померио дубље у поље државног суверенитета Србије. Србија је, начином на који је промењена резолуција – тј. мање-више отвореним диктатом из Брисела (и Вашингтона), симболички сведена на земљу без права на самосталнију дипломатију.

Једна деценија и главна симболичка борба српске политике у тој деценији, неславно су окончани. Србији је данас потребна нова политика, потребни су јој нови људи који се неће плашити да самостално мисле и самостално политички делују. Србији је данас потребна *нова косовска политика*. У протеклој деценији стару косовску политику формулисао је Коштуница, а наставио Тадић. После слома те политике, међутим, на те старе актере се више, бар како сада ствари стоје, не може рачунати. Ко ће од српских политичара, у наредној деценији, усудити да формулише нову косовску политику? И у чему би се она тачно могла састојати?

Остаје нам само да сачекамо и да видимо. Или да покушамо да и ми нешто на том плану урадимо?

[1] http://www.ds.org.rs/index.php?option=com_skupstina2010&task=vest&id=10597&Itemid=681

[2] Зоран Ђинђић, *Србија у Европи: ауторски текстови и интервјуи*. Београд (2003), Танјуг, стр. 449.

[3] Види моје радове: “Политички систем и елите у Србији пре и после 5. октобра”, у: *Из међу ауторитаризма и демократије: Србија, Црна Гора, Хрватска*.

Књига 1:

Институционални оквир

, ур. Драгица Вујадиновић, Лино Вељак, Владимир Гоати и Веселин Павићевић, стр. 119-135. Београд (2002), ЦЕДЕТ (

http://www.starisajt.nspm.rs/Debate/debtekstslantsistemielite.htm#_ftn1

);

“Стање демократског поретка у Србији”, у: *Биланс промена: Србија годину дана после*, ур. Јовица Тркуља, стр. 70-90. Зрењанин (2002), Скупштина општине и Народна библиотека “Јован Поповић” (

<http://www.starisajt.nspm.rs>

[/Debate/deb%20tekst%2010%20SI%20Ant.htm](#)), као и текстове објављиване између 2001.

и 2003. године, а сабране у књизи
жаба
Београд (2005), НСПМ, посебно стр. 7-37.

Гутање

[4] Зоран Ћинђић, интервју у емисији „Раскршће“, ТВ Галаксија, Бањалука, 21. фебруар 2003; видео снимак: 1. део <http://www.youtube.com/watch?v=vntGWORoboA&feature=related>, 2. део <http://www.youtube.com/watch?v=c-MkQpuinhk&feature=related>, 3. део <http://www.youtube.com/watch?v=gfF1gxzzq-c&feature=related>; 4. део http://www.youtube.com/watch?v=U_UOfpijrok (приступљено 20. децембра 2010); делимичан препис у листу *Печат*, бр. 132, 17. септембар 2010, стр. 8-11; <http://www.pecat.co.rs/2010/09/dindic-o-kosmetu/>.

[5] Вилијем Монтгомери [William Montgomery], *Кад овације утихну: борба с демократском транзицијом (Сећања последњег америчког амбасадора у Југославији)* [Struggling with Democratic Transition: After the Cheering Stops]. Београд (2010), Дан граф, стр. 53.

[6] Ћинђић, наведени интервју од 21. фебруара 2003.

[7] Ћинђић је, наиме, пре 5. октобра, био објавио да му је Романо Проди, тадашњи председник Европске комисије, лично зајамчио да је «ЕУ обезбедила 2,5 милијарди евра као помоћ српском народу после смене Милошевића» (*Глас јавности*, 23. јуни 2000, стр. 3; такође је и Млађан Динкић тада најављивао да ће, након обарања Милошевића, само из Пакта за стабилност, Србија добити 8 милијарди долара у првих шест година; *Глас јавности*, 16-17. септембар 2000, стр. 5). Пошто од тога ништа није било, Ћинђић се, када је постао премијер, у интервјуу *Шпиглу* (25. фебруара 2002), пожалио да Брисел не испуњава ни елементарна обећања. „На мом писаћем стоју лежи нановија одлука Европске комисије. То је исти сканадал.

Прошле године су нам од обећаних 300 милиона евра одбили две трећине за отплаћивање дугова из Милошевићевог периода(...). Па то су јефтине трикови! Како да од становништва тражим свест о одговорности, ако се ЕУ понаша као да је учила школу код Слободана Милошевића“ (Ђинђић, *Србија у Европи* , стр. 335). Ђинђић је и у другим интервјуима помињао шта му је све обећавано пре 5. октобра („Тада нам је речено: сигурно добијате милијарду долара!“; Ђинђић, исто, стр. 406), да би затим обично горко констатовао да је од толиких обећања, после 5. октобра, мало шта било.

[8] Ђинђић, *Србија у Европи* , стр. 431.

[9] Ђинђић, наведени интервју од 21. фебруара 2003.

[10] Ђинђић, *Србија у Европи* , стр. 442.

[11] Исто, стр. 431.

[12] Ђинђић, интервју.

[13] Исто.

[14] Ђинђић, *Србија у Европи* , стр. 434.

[15] Исто, стр. 432.

[16] Исто, стр. 429.

[17] Наведено у Ћинђић, *Србија у Европи*, стр. 436.

[18] Наведено у Ћинђић, *Србија у Европи*, стр. 436.

[19] Ћинђић, *Србија у Европи*, стр. 442.

[20] Исто, стр. 443.

[21] Ћинђић, интервју.

[22] Ћинђић, *Србија у Европи*, стр. 443.

[23] Исто, стр. 441.

[24] Посебно је питање мотива са којим је Ћинђић одлучио да покрене „косметску иницијативу“. „Неко је рекао да су то маркетиншки мотиви“, бранио се он од напада да је реч о демагогији којом само жели да поправи слаб политички рејтинг. „Шта мени треба да имам тај маркетинг? Нити у Србији има избора, нити ја могу за то да добијем међународну подршку. (...) Ја сам онај свој кредит који имам за ових последњих десетак година, као један демократски политичар на Балкану, ставио на тас, за једну ствар за коју мислим да је од државног и националног интереса.

Ако моји пријатељи у свету кажу, е... сад си нас разочарао, онда они нису моји пријатељи“ (Ћинђић, интервју). Зато је Ћинђић тврдио да је он овом иницијативом „многа више изгубио лично него што сам добио“ (исто). Наиме, он је код странаца изгубио, а код домаћих националиста ништа није добио (јер му нико – изузев можда Добрице Ћосића – није веровао). Како год, без обзира на мотиве, он је „косметску иницијативу“ покренуо у право време, и можемо само да жалимо што је убијен и тако спречен да нешто озбиљније предузме на том плану.

[25] У два дана насиља убијено је 19 људи, а више од 900 особа је повређено. У

нередима је уништено или оштећено 35 православних цркава и манастира средњовековне културе, а неколико хиљада Срба је протерано из својих домова.

[26] О овом истраживању извештава Јован Комшић, у раду: „Историјско-етнички расцепи и политичка прегуписавања у Србији“, у *О сновне линије партијских подела и могући првци политичког прегруписавања у Србији*, стр. 17-94. Београд (2003): Институт друштвених наука, стр. 70.

[27] Ђинђић, *Србија у Европи*, стр. 443.

[28] Слободан Самарџић, *Градња и разградња државе: Србија у суочењу са Европом од 2000* . Београд (2008), Филип Вишњић, стр. 415.

[29] Монтгомери, *Кад овације утихну* , стр. 152.

[30] „Све резолуције Савета безбедности које су се односила на кризу на Косову и Метохији пре Резолуције 1244“, говорио је он на седници Савета безбедности (24. октобра 2005), „дакле, резолуције бр. 1160 (1998), 1199 (1998), 1203 (1998) и 1239 (1299), као и сама Резолуција Савета безбедности УН бр. 1244, *expressis verbis* потврђују сувереност и територијални интегритет Србије и Црне Горе. (...) Сваки покушај наметања решења у виду фактичког легализовања поделе Србије отимањем дела њене теориторије, представљао би не само правно насиље над једном демократском државом, већ и насиље над самим међународним правом“ (Војислав Коштуница, *Одбрана Косова* . Београд 2008, Филип Вишњић, стр. 19; 20.

[31] Монтгомери објашњава да су истраживачи јавног мњења из Србије заварали Вашингтон и Брисел својим (површним) налазима. „Запад је стекао погрешно мишљење на основу анкета у којима је постављано питање: `Која питања сматрате најважнијима?`. Будући да се ништа значајно у то време није догашало на Косову, одговор је увек гласио да је то посао и недостатак новца. Али, дубоко у души, Срби осећају да им Косово припада и да им је одузето на непоштен и бруталан начин. То осећање било је – и остало – упорно потцењивано и одбацивано.

Због тога Запад упорно очекује од различитих сазива српске владе да `признају`

Косово и наставе даље. (...) Међународна заједница сада почиње – почиње – да схвата колико је Косово важно за српски народ. Али, уложила је толико много да прогласи и подржи независно Косово да је немогуће направити потпуни заокрет“ (Монтгомери, *Кад овације утихну*, стр. 153; 176).

[32] <http://www.vreme.com/cms/view.php?id=600324>

[33] „Током целе политичке каријере и чак све до сад“, пише за њега, средином 2010, Монтгомери (стр. 57), уз један приметни призвук поштовања, „није мењао курс, нити пристајао на компромисе када је реч о питањима која су му била значајна“.

[34] «Утисак недеље», ТВ Б92, 14. јануар 2007. <http://www.b92.net/info/emisije>

/utisak_nedelje.php?yyyy=2007&mm=01&nav_id=227853

[35] Исто.

[36] <http://www.ds.org.rs>

/index.php?option=com_content&view=article&id=5106:-----&catid=16&Itemid=431

[37] Слободан Антонић, *Вајмарска Србија*. Београд 2008, Чигоја штампа, стр. 190; <http://www.nspm.rs/kolumne-slobodana-antonica/tri-skrivene-istine.html?alphabet=l>

[38] И Милошевић и Коштуница имали су против себе знатно јачу опозицију, као што су против себе имали и далеко више спољних противника, него Тадић 2008. Милошевић се

од опозиционих демонстраната морао бранити тенковима 1991, опозиција му је изнудила ванредне изборе 1992. и 1993, а управу над градовима преотела му је 1997. године. Милошевићу је интелигенција окренула леђа већ 1992, а од тада му политички раде о глави и САД и ЕУ. Опозиционих новина, радио станица, па и локалних телевизија, који су галамили против Милошевића, било је на стотине.

Коштуница је, пак, већ од 2001. имао против себе и медије и Запад, а од 2002. и јаку Демократску странку, као стожера тзв. еврореформских снага. Када је био председник, Коштуница је против себе имао премијера, а када је постао премијер, Коштуница је против себе добио председника. Градове (и Војводину)

Коштуница никада није контролисао, а културна елита из "круга двојке" већ од 2001. га је избегавала. Тадић је, међутим, 2008. имао све: и председника и премијера, и многе медије и културну елиту, и градове и Војводину... Само у једном Тадићева моћ је била мања него Милошевићева. Милошевић ипак није морао да своју власт толико дели («координира») са америчким и британским амбасадором.

[39] "Ако неко мисли да ће ова проевропска влада одустати од одбране националних интереса зарад европских перспектива, вара се", рекао је, рецимо, Тадић, 3. августа 2008. (<http://www.b92.net/info/vesti>

[/index.php?yyyy=2008&mm=08&dd=03&nav_id=311386](http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2008&mm=08&dd=03&nav_id=311386)). „Чланство у Европској унији је врхунски национални интерес, али то не значи да ће Србија прихватити уцене“ (исто). „Србији нико не може поставити услов да призна једнострано и нелегално проглашену независност Косова да би била примљена у ЕУ, јер би то било супротно принципима саме

ЕУ и копенхагенским критеријумима”, рекао је Тадић, 24. фебруара 2009. (<http://www.politika.rs/rubrike>

[/Politika/Hristofijas-Kipar-nece-priznati-nezavisnost-Kosova.sr.html](http://www.politika.rs/rubrike/Politika/Hristofijas-Kipar-nece-priznati-nezavisnost-Kosova.sr.html)). „Србија неће дочекати позитивно било који услов који би се пред њу поставио да бира између чланства у Европској унији или Косова“, поновио је он и 6. марта 2010. (<http://www.rts.rs/page/stories/ci/story>

[/1/Србија/548021/И+Косово+и+ЕУ.html](http://www.rts.rs/page/stories/ci/story/1/Србија/548021/И+Косово+и+ЕУ.html)).

"Када би то неком пало на памет, а не могу да замислим да се тако нешто деси и због чињенице да ЕУ није јединствена у погледу независности Косова, Србија такву уцену не би прихватила", упозорио је Тадић. „Србија нема алтернативу политици европских интеграција, али ни алтернативу политици очувања властитих легитимних интереса и

интегритета на Косову“ (исто)

[40] <http://www.politika.rs/rubrike/Svet/Uspeh-Srbije-u-UN.sr.html>

[41] <http://www.politika.rs/rubrike/Svet/Uspeh-Srbije-u-UN.sr.html>

[42] Рецимо, Јеремић је, 10. октобра 2008, у "Пешчанику" доживео праву експлозију вређања. Назван је "малим, екстремно злим човеком", и за њега је чак коришћена заменица "то" (као да није у питању човек, већ некакво недефинисано биће). А за Тадића је речено ово: „Председник је постао прави шибицар који доноси низ бесмислених и противречних одлука које треба да засене простоту и врате виртуелно достојанство пораженом народу. Уосталом, Тадић може да ради шта хоће, не смета му ни памет, ни државничка мудрост“ (<http://www.pescanik.net/content/view/2132/1309/>),

[43] „Блиц“ и „Политика“, новембар 2008-фебруар 2009; види и Иван Торев, „Јак председник - слаба држава“, *Хелсиншка повеља*, број 125–126, новембар-децембар 2008, година XIII, стр. 17-18 (<http://www.helsinki.org.rs/serbian>

[/doc/povelja nov-dec 08.pdf](#)).

[44] „Одломци из саветодавног мишљења МСП о Косову“, *Б92*, 30. јул 2010. http://www.b92.net/info/dokumenti/index.php?nav_id=448912

; потпуни текст мишљења МСП:
<http://www.unmikonline.org>

[/UNMIKONLINE2009/misc/docs/ICJ/ICJ-decision-on-Kosovo-22-07-10.pdf](#)

[45] Коста Чавошки, „Судска софистика у МСП“, *Печат*, број 125, 20. јули 2010, <http://www.pecat.co.rs/2010/07/kosta-cavoski-sudska-sofistika-u-msp/>

[46] До овако натегнуте и апсурдне одлуке дошло се, како се могло чути од највиших представника наше дипломатије, после снажног притиска САД и његових савезника на Суд. Наводно је на првом, прелиминарном гласању у МСП било 8:7 за прихватање становишта Србије. Прелиминарно гласање се уприличује да би се изабрало троје судија који ће написати одлуку. То се ради како би се видело у ком правцу образложење треба да иде. Међутим, када је одлука састављена и дошла на гласање, није било већине. У међувремену је, наиме, кинески судија у МСП прихватио понуду да оде у пензију.

Тако је исход на гласању био 7:7. Онда је председавајући МСП, који је био међу оном седморицом судија који су гласали против „просрпске“ одлуке, искористио своје право „златног гласа“ у случају неодлучног резултата. Тако је изабрана друга тројка, која је написала „зацртану“ одлуку. Одлука је састављена тако да се обезбеди подршка још неколико судија, а и лобисти су наставили да раде своје. Тако је на последњем гласању било 10:4 за САД против Србије.

[47] <http://www.nspm.rs/hronika/integralni-tekst-rezolucije-povodom-savetodavnog-misljenjamedjunarodnog-suda-pravde.html?alphabet=c>

[48] „Поштовање Међународног хуманитарног права и Међународног права о људским правима на окупираним територијама Азербејџана“ и „Ситуација на окупираним територијама Азербејџана“ (The draft resolution A/64/L.57 "Observance of international humanitarian law and international human rights law in the occupied territories of Azerbaijan" and "Situation at the occupied territories of Azerbaijan"); делимичан превод на српски: [h](http://www.nspm.rs/hronika)
<http://www.nspm.rs/hronika>

</milorad-vucelic-dan-posle.html>

[49] 822 (1993) од 30. априла 1993, 853 (1993) од 29. јула 1993, 874 (1993) од 14. октобра 1993. и 884 (1993) од 12. новембра 1993”

[50] „Генерална скупштина(...) одлучује да у провизорни дневни ред шездесет и петог заседања укључи тачку под насловом `Ситуација на окупираним територијама Азербејџана`“

[51] http://www.rtv.rs/sr_ci/politika/vestervele-u-beogradu:-srbija-spremna-da-se-o-kosovu-konsultuje-sa-eu_208113.html

[52] <http://www.blic.rs/Vesti/Politika/205138>

[/Hejg-Najlaksi-kompromis--da-Srbija-povuce-rezoluciju](#)

[53] [http://www.ds.org.rs/index.php?option=com_content&task=](http://www.ds.org.rs/index.php?option=com_content&task=view&id=9819&Itemid=431)

[view&id=9819&Itemid=431](#)

[54] <http://www.blic.rs/Vesti/Politika/206558>

[/Tekst-rezolucije-Srbije-i-EU-o-Kosovu](#)

[55] Амбасада САД у Паризу у депеши од 22. фебруара 2010. године преноси центри обавештења добијена од Роланда Галарага, шефа Одељења за Европу у Министарству спољних послова Француске. Галараг им је рекао да је Влада Француске, почетком фебруара, упутила Београду демарш. Све дотле, „ЕУ је заступала став да питање Косова и уласка Србије у ЕУ нису формално у вези“, али је овим демаршом дошло до промене тога става. „Срби сада разумеју да би, ако желе да постану чланица ЕУ, морали да коначно признају Косово“, пише у депеши. „Рекли смо им да не желимо још један Кипар“, појаснио је поменути француски званичник. „На крају крајева, ипак ће Србија морати да призна Косово уколико жели да уђе у ЕУ“, рекао је Галараг (<http://www.nspm.rs/hronika/vikiliks-francuske-diplomate-zahtevale-da-srbija-mora-da-prizna-kosovo-ukoliko-zeli-da-udje-u-eu.html?alphabet=>

ВИДИ И

<http://www.politika.rs>

[/rubrike/wikileaks/SAD-i-EU-ubedjivale -Beograd-da-se-odmakne-od-Kosova.sr.html](#)).

[56] Радмила Накарада, *Распад Југославије: проблеми тумачења, суочавања и транзиције*. Београд (2008), Филип Вишњић, стр. 135.

[57] Накарада, исто.

[58] <http://www.danas.rs/danasrs/dijalog>

/nova_vlada_46.html?news_id=202339

[59] <http://www.glassrbije.org>

/C/index.php?option=com_content&task=view&id=63602&Itemid=69

[60] Реч је о сукобу неколико хиљада демонстраната с полицијом, поводом одржавања геј параде. БИА је унапред упозорила шта ће се догодити (<http://www.vesti-online.com/Vesti/Srbija/89143>

</BIA-Ukazali-smo-na-rizike-gej-paraде> ; <http://www.politika.rs/rubrike/tema-dana>

</Odbor-za-bezbednost-ustavni-poredak-drzave-nije-narusen.sr.html>), али је власт пре прихватила да уђе у сукоб са мишљењем већине грађана и ризикује физички обрачун са хиљадама демонстарната, него да се одупре притиску из ЕУ и САД („У овом случају ми нисмо забранили геј параду“, казао је Ивица Дачић, „зато што је став Владе и врха државе био да се она одржи због Европске уније“. На питање новинара: „Ко је конкретно дозволио да се парада одржи без обзира што је безбедносна процена указивала да је могуће крвопролиће“, министар Дачић је одговорио: „Како ко? Па, сам врх државе“; <http://pressonline.rs/sr/vesti>

[/vesti_dana/story/136498/Sve+je+ovo+zbog+Evrope!.html](#)).

[61] Реч је промени одлуке Србије да нема свог представника на додели Нобелове награде за мир, после великог притиска (види: http://www.nspm.rs/politicki-zivot/srbija-i-servilnost.html#_ftn1). Иако је премијер Мирко Цветковић, још 9. децембра, у подне, тврдио да је одлука о неодласку представника Србије у Осло коначна (http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2010&mm=12&dd=09&nav_id=478089), увече, истог дана, дакле после само неколико сати, одлука је промењена (<http://www.rts.rs/page/stories/ci/story>).

[/1/ Србија /808314/Србија+на+додели+Нобела](#)).

[62] Види коментаре читалаца на вест о промени одлуке о представнику Србије на додели Нобелове награде за мир: http://www.pressonline.rs/sr/vesti/vesti_dana/story/143608

[/OBRT+U+AFERI+"NOBEL"%3A+Ombudsman+putuje+u+Oslo!.html](#) ; <http://www.blic.rs/Vesti/Politika/222645>

[/Srbija-ipak-prisustvuje-dodeli-Nobelove-nagrade--za-mir/komentari](#) ; http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2010&mm=12&dd=10&nav_category=11&nav_id=478241 ; http://www.politika.rs/index.php?lid=sr&show=rubrike&part=list_reviews&int_itemID=159437 .

[63] <http://www.b92.net/info>

[/dokumenti/index.php?nav_id=207291&fs=1](#) Треба рећи да је, на питање *Политикума* „

Уколико би брзо приступање ЕУ било условљено признањем независности Косова и Метохије, да ли мислите да би тај услов требало прихватити?“, у четири истраживања, између октобра 2007. и априла 2008, одречан одговор је давало преко 70 посто испитаника (

[http://www.nspm.rs/istrazivanja-javnog-mnjenja
/kosovo-mediji-i-strateske-spoljnopolitike-integracije-april-2008.html](http://www.nspm.rs/istrazivanja-javnog-mnjenja/kosovo-mediji-i-strateske-spoljnopolitike-integracije-april-2008.html)). То такође показује чврст тадашњи став српског грађанства према косовском питању.

[64] Наведено у Милош Мојсиловић, „Перцепција проблема Косова и Метохије“, у Срећко Михаиловић (ур), *Како грађани Србије виде транзицију: истраживање јавног мњења транзиције*, стр. 165-174. Београд (2010), Friedrich Ebert Stiftung, стр. 167